

Hoofdstuk 2

BORGERHOUT VOOR BEGINNERS

1 Bistrot Miro — Moorkensplein 28

Chef-kok Michael Roelants serveert de Frans-Belgische keuken met een Catalaanse toets. *Soulfood* met veel bouillon en varkensvlees, maar ook de eigen vol-au-vent en kroketjes zorgen voor een smaaksensatie. De authentieke parketvloer komt uit de Antwerpse Handelsbeurs. Het enige Borgerhoutse restaurant intra muros in de Gault&Millau (14/20) en de Michelin Gids.

2 Settembrini — Vinçottestraat 36

Zet een foodstyliste en een beeldhouwer samen in een restaurant, en je kan je aan kunstige gerechten verwachten. Hier eet je volgens de seizoenen, met elke maand andere verrassende gerechten. Groenten bepalen het menu, met de klemtoon op biologisch en lokaal.

3 Falafel King — Hogeweg 2

Miskijk je niet op het goedkope interieur, want dit volkse restaurant met snackbar-allures heeft zijn naam niet gestolen. De koning van de falafel serveert authentieke gerechten uit de Palestijnse keuken, zoals falafel, hummus en tahini. Alles is huisgemaakt, tot het brood toe. Lekker, vers en niet duur. De saliethee is ook een aanrader.

1

2

Het oud-gemeentehuis: sprookjeskasteel op het Moorkensplein

54

Van alle Antwerpse districten heeft Borgerhout onmiskenbaar het mooiste districtshuis. Dat dateert van eind 19de eeuw en werd als gemeentehuis gebouwd. Welkom in deze parel van de 19de-eeuwse architectuur op het Moorkensplein.

In hetzelfde jaar dat Parijs zijn Eiffeltoren kreeg, werd Borgerhout met een nieuw gemeentehuis verrijkt. Het was een bijzonder feestelijke dag, die zondag 13 oktober 1889 toen het nieuwe gemeentehuis plechtig werd ingehuldigd. Borgerhout was pas sinds 1836 een zelfstandige gemeente, maar het eerste gemeentehuis – het Reuzenhuis op de Turnhoutsebaan – barstte al snel uit zijn voegen. De aanvankelijk 4.143 inwoners waren vijftig jaar later al met 26.732. Bovendien had Borgerhout behoefte aan een icoon waarmee het zijn nieuwe standing als welvarende middenstandsgemeente (de beenhouwers zwaaiden hier de plak) kon uitdrukken, in de schaduw van grote broer Antwerpen. En dat kreeg het. Drie jaar was er aan gewerkt door een legertje vaklui van twintig verschillende aannemers uit heel het land: steenhouwers, loodgieters, smeden, schrijnwerkers, metsers, glazenmakers... Wie het gemeentehuis bezoekt vindt hun namen op het prachtig geschilderde glasraam aan de achtergevel. Dit gemeentehuis was niet zomaar een bouwwerk, het was een manifest van ambacht en kunst op het einde van de 19de eeuw.

De bouwmeesters waren dan ook niet de eerste de besten: de Antwerpse gebroeders **Leonard** (1840–1918) en **Hendrik** (Henri) **Blomme** (1845–1923), twee zeer gerenommeerde architecten in die tijd. Leonard was provinciaal architect en docent aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten. Hendrik zou in 1900 nog furore maken met de bouw van het Grand Hotel Weber op het Antwerpse Operaplein (waar nu de Antwerp Tower staat). Het Borgerhoutse gemeentehuis, uitgevoerd in de toen gangbare Vlaamse neorenaissancestijl (of neo-Vlaamse renaissance; kenmerkend zijn de speklagen en de pittoreske dakkapeltjes) is zonder twijfel de parel aan hun architectenkroon.

Het Laar: back to the seventies

88

Wie eens wil zien hoe ze vijftig jaar geleden dachten dat een plein er uit moest zien: kom hier kijken! Gelukkig valt op dit volgens sommigen lelijkste plein van Borgerhout ook schoonheid te ontdekken.

Centraal op het Laar staat een mastodont van een kerk in basiliekstijl: de **Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuw**. Toen die in 1954 werd ingewijd kende Borgerhout nog een sterk katholiek parochieleven. Alleen al in deze kerk waren er zes priesters. Dus bouwden architecten **Jos Willems** en **Joseph-Louis Stynen** een aanzienlijk grotere kerk dan die uit 1843 die hier eerst stond. Die was op het einde van de Tweede Wereldoorlog door een Duitse vliegende bom zwaar beschadigd geraakt. Dak eraf en de halve kerk tegen de keien. Liever dan ze te herstellen werd ze gesloopt. Velen vonden dat jammer, want het ging om het eerste neogotische kerkgebouw in België, ontworpen door provinciaal architect **Ferdinand Berckmans** (1803–1854), één van de grondleggers van de neogotiek in Antwerpen.

Bommen op Borgerhout

De bom die op donderdag 2 november 1944 (Allerzielen, nota bene) om 20.08 uur de kerk op het Laar trof, maakte als bij wonder geen slachtoffers in de kerk zelf. Doordat de avondmis van 20 uur vervroegd was naar 17 uur, was de kerk leeg toen de bom viel. Goddelijke voorzienigheid, geloofde men. De linkervleugel van de kerk werd vernield, de toren hield stand. Acht huizen rondom werden tot een puinhoop herleid, 370 andere beschadigd. De menselijke tol: drie doden, veertig gewonden.

De vliegende bommen – in feite 14 meter lange raketten met tot 900 kg springstof – waarmee de nazi's zes maanden lang Antwerpen bestookten nadat de geallieerde legers hen uit de stad hadden verdreven, zorgden op nog meer Borgerhoutse plaatsen voor dood en onheil. In totaal 36 bommen kwamen op Borgerhout terecht. 316 woningen vernield, 286 burgers gedood, 407 zwaargewond, 701 lichtgewond. De eerste en meteen meest dodelijke bom viel op donderdag 19 oktober 1944 om 12.50 uur op het kruispunt van de Kroonstraat met de Millisstraat en de Oedenkovenstraat: 44 doden, 98 gekwetsten, dertig woningen totaal vernield, een driehonderdtal beschadigd. Ook het gemeentehuis deelde in de brokken. Het zou nog tot in de jaren 1960 duren vooraleer alles hersteld was. In totaal bleken 618 woningen in Borgerhout onherstelbaar beschadigd door de vliegende bommen. De impact daarvan is nog steeds zichtbaar en verklaart waarom in sommige Borgerhoutse straten de bouwstijl zo incoherent lijkt, met eerst een rij mooie herenhuizen en dan een blok moderne jaren 1950 appartementen.

Reuskensglijbaan

Voetbalkooi

Settembrini

De Steeg / Plaza Real

Spoor Oost: wachten op het park

118

Vandaag kent iedereen Spoor Oost als de plaats waar je een coronatest of -vaccinatie kon krijgen. Veel Borgerhoutenaren dromen dat hier ooit (en liefst heel snel) een *Park Spoor Oost* komt.

Vooreerst dit: verwar Spoor Oost niet met Spoor Noord, want dat ligt logischerwijs in Antwerpen Noord en is bovendien al een park – in tegenstelling tot deze winderige betonnen woestijn. Dit stuk niemandsland achter Hof ter Lo ligt geprangd tussen de spoorlijn naar Nederland en de Antwerpse Singel. Loop je het terrein helemaal ten einde, dan kom je aan de Schijnpoort en het Sportpaleis. Daar ligt een passerelle waarlangs je over enkele jaren in één ruk tot aan dat Park Spoor Noord kan doorsteken. Een cadeautje van de Oosterweelverbinding, al hadden ze op Borgerhouts grondgebied liever een volledige overkapping van de luidruchtige Antwerpse Ring gezien. Maar daarvan is vooralsnog geen sprake.

Tien hectare groot is Spoor Oost, dat is dus 100.000 vierkante meter! Daar kan je al wat mee aanvragen. Vandaag is dat: de Sinksenfoor hier neerpoten. Of een parking voor de concertgangers van het Sportpaleis en de Lotto Arena (er is plaats voor 2.300 auto's...). Of ja, dat COVID-testcentrum en -vaccinatiedorp in 2020–2021. In Borgerhout blijven ze dromen van een groot park in plaats van een grote parking voor wat dan ook. Want parken heeft Borgerhout niet bepaald in overvloed. Daarom hopen vele buurtbewoners hier op een herhaling van het Spoor Noord-scenario.

Stan Ockersstraat: de Borgerhoutse wielerkampioen

144

Wie op zoek gaat naar de **Stan Ockersstraat** kijkt best uit zijn doppen, want je bent er zo voorbij gefietst. De straat loopt bovendien dood, volgens het verkeersbord dat er hangt, al hoeven fietsers zich daar niet veel van aan te trekken. *Stanneke* had er wel mee kunnen lachen. Omdat Stan maar 1,65 m groot was en 61 kg woog, werd hij door iedereen *Stanneke* genoemd. Behalve dan door wie nog kleiner was, zoals de jonge Eddy Merckx: die keek als kind erg op naar grote Stan.

Gelukkig hangt er aan het begin van de straat een opvallende herdenkingsplaat tegen de muur (hoek Frans De Vriendtstraat). Die plaat vertelt dat Stan Ockers in 1955 wereldkampioen werd (dat was niet hier op de hoek, maar in het Italiaanse stadje Frascati). Een jaar later al overleed hij, amper 36 jaar jong (twee dagen nadat hij zwaar ten val kwam in het Antwerpse Sportpaleis). Zijn ongelukkige dood dompelde niet alleen Borgerhout maar heel België in rouw. Bij zijn uitvaart op 4 oktober 1956 stonden tienduizenden mensen in de straten, rijen dik. Velen waren met de fiets gekomen. Collega-wielrenners droegen tientallen kransen mee in de rouwstoet: van de koninklijke familie tot de Antwerpse havenarbeiders, iedereen had er een krans geschonken. Zo populair was *Stanneke*: een volksjongen die het tot nationale held schopte. Nou ja: fietste.

Frans De Vriendtstraat

Frans De Vriendt (1829–1919) was een Borgerhoutse beeldhouwer. Van hem hangt er dan weer geen herdenkingsplaat in deze straat. Kunstenaars worden immers herinnerd door hun kunstwerken, al zijn die in Borgerhout nogal schaars. De kruisweg in de kerk op het **Koxplein** is van hem. Wie liever geen kerk binnenstapt, kan naar Hasselt voor het standbeeld over de Boerenkrijg. Dat maakte De Vriendt samen met **Alfons Baggen** (1862–1937). Hoewel geboren in Nederland wordt Baggen ook tot de Borgerhoutse kunstenaars gerekend – zo chauvinistisch zijn ze hier wel. De naar hem genoemde Baggenstraat is op vijf minuten wandelen van hier. De straat is een aanrader voor liefhebbers van bel-etagewoningen uit de jaren 1950.

